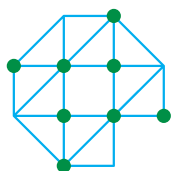

Blend je onderwijs

Van doel, naar tool

Instructie

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

docentprofessionalisering

Van doel, naar tool

DOELGROEP	Docenten en ondersteunende diensten
VORM	Bronnenoverzicht en rubriek
BENODIGDE TIJD	Variabel
NIVEAU	Cursus, programma, instelling

Aanleiding

Het applicatielandschap voor onderwijs is enorm en groeit dagelijks. Het is dan ook logisch dat het voor gebruikers soms kan voelen alsof ze door de bomen het bos niet meer zien. Docenten hebben behoefte aan een actueel overzicht van onderwijsapplicaties – oftewel tools – die zij kunnen (en mogen) gebruiken. Vaak kennen ze het interne aanbod van hun eigen instelling echter niet (volledig) en zoeken daarom online naar tools die passen bij hun beoogde doelen. Er is dan niet altijd aandacht voor de gevolgen van het gebruik, zoals problemen rondom privacy, beveiliging of inkoop. Het is daarom belangrijk om duidelijkheid te creëren over het beschikbare aanbod van tools en hoe docenten die veilig kunnen gebruiken. Veel instellingen hebben daarom databases en handige overzichten gemaakt, zoals [Blendy](#) of het [Tool Wheel](#).

Werkwijze

Om het wiel niet opnieuw uit te vinden, bestaat dit product op de eerste plaats uit een overzicht van enkele databases voor tools die instellingen zelf ontwikkeld hebben. Het is aan te bevelen om eerst bij de eigen instelling op zoek te gaan naar vergelijkbare overzichten. Indien deze niet bestaan, kunnen de databases van andere instellingen je inspireren, zowel qua toolkeuze alsook om zelf een overzicht te maken. Check wel altijd bij je eigen instelling of je een tool zomaar mag gebruiken. Er zijn namelijk strenge regels rondom de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Wanneer je een tool hebt gevonden en je wilt deze doorlichten op bruikbaarheid voor jouw context, gebruik dan de handige rubriek in de bijlage. Met de criteria in dat instrument scoor je de tool op meerdere categorieën, zoals techniek, functionaliteit, veiligheid en didactiek.

Blend je onderwijs Van doel, naar tool

Instructie

Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT
Zone Faciliteren en professionaliseren van docenten
www.versnellingsplan.nl

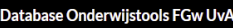

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Last, B.S. & Heidinga, J. (2022). *Blend je onderwijs: Handvatten voor het ontwerpen en implementeren van blended leren*. Versie 1.0. Utrecht: Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT.

Overzicht van tool databases

	DiDi - Digitale Didactiek Een handig overzicht, dat start vanuit een werkvorm en je zo leidt naar een overzicht van mogelijke tools. Elke werkvorm wordt uitvoerig beschreven, met ook kenmerken over bijvoorbeeld groeps grootte, tijdsduur en denkniveau.
	Tool Wheel Het Tool Wheel van de Universiteit Maastricht is een slim en interactief overzicht, dat begint met de vraag: wat wil je dat je studenten gaan doen? Vanuit die vraag kom je uit bij een overzicht met tools, waarbij direct inzichtelijk is gemaakt welke tool in licentie is en welke niet.
	Tools.Avans.nl Deze database van Avans is interactief opgezet, waarbij gebruikers die op zoek zijn naar een tool een vraag kunnen stellen en reviews achter kunnen laten. Ook is het mogelijk om ervaringen uit de praktijk in blogvorm te delen.
	Tool Finder De Tool Finder van UTWente is een database waarin je snel op verschillende manieren bij een tool terecht kan komen, passend bij een doel. Er zijn categorieën en drie verschillende weergaven: lijst, grid en samenvatting.
	Onderwijs-tools A-Z Een overzicht van tools van Hogeschool Zuyd, met daarbij een beschrijving van de werkvorm waar die zich het best voor leent.
	Blendy Blendy is een database van Saxion, waarin zowel tools als werkvormen zitten. Met handige filteropties vind je snel de juiste tool bij je doel.
	Database Onderwijstools De faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam heeft een zeer uitgebreid overzicht van onderwijstools en werkvormen gecreëerd, met handige overzichten en kenmerken.

Tip: project Educatieve Applicaties

Voor instellingen is het van belang om inzicht te hebben en regie te krijgen in het gebruik van (educatieve) applicaties door docenten en studenten. Hierbij kan het gaan om licentiekosten, maar ook om mogelijke risico's bij het gebruik van applicaties. Dit is vooral van belang voor informatiemanagers die betrokken zijn bij het selecteren van, informeren over of ondersteunen bij educatieve applicaties. SURF is daarom bezig met [het project Educatieve Applicaties](#), toewerkend naar een oplossing die de veelheid aan informatie over tools toegankelijk ontsluit. Hierdoor kunnen instellingen snel en gemakkelijk verschillende overzichten creëren voor verschillende doelgroepen:

- **Analytics View**
Geeft het management inzicht in de beschikbare en gebruikte tools.
- **Landscaping View**
Helpt de informatiemanager om het applicatielandschap samen te stellen.
- **Teachertools View**
Geeft de docent en student inzicht in welke tools beschikbaar zijn. Maar ook welke niet gebruikt mogen worden en waarom.

Over de AVG

Sinds mei 2016 is de wet Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. Deze wet wordt sinds mei 2018 gehandhaafd. De verantwoordelijkheid voor persoonsgegevens wordt voor een groot deel bij de organisatie gelegd. Ook als docent heb je dus een verantwoordingsplicht. Dit heeft gevolgen voor de digitale tools die je in je onderwijs kunt inzetten. Tools gebruiken kan nog steeds, maar er zitten wel voorwaarden aan.

Het is daarom ten zeerste aan te bevelen altijd eerst contact te leggen met de informatiemanagers van de eigen instelling, alvorens een tool in te zetten. Zij zijn op de hoogte van de privacy en veiligheidsrichtlijnen die gelden binnen de organisatie en kunnen ondersteunen bij het selecteren van tools. Lees meer over [AVG in het onderwijs op de website van SURF](#).

Tools evalueren

Om docenten te helpen bij het evalueren van tools op bruikbaarheid, heeft EDUCAUSE twee hulpmiddelen ontwikkeld. EDUCAUSE is het Amerikaanse zuster-instituut van SURF als het gaat om onderwijsinnovatie met ICT. Beide hulpmiddelen gaan ervan uit dat je duidelijk voor ogen hebt welke doelen je wilt bereiken met de tool. Gaat het bijvoorbeeld om interactieve video's maken, formatieve evaluatie faciliteren, een digitaal portfolio laten bijhouden, enzovoort. Dit is een belangrijk vertrekpunt.

Rubric for eLearning Tool Evaluation

Hulpmiddel één is de [Rubric for eLearning Tool Evaluation](#) (pdf). Deze tool bestaat uit acht categorieën met bijbehorende criteria. Per criterium wordt gekeken of de technologie goed werkt, of er geringe zorgen zijn of ernstige zorgen. Het criterium kan ook niet van toepassing zijn. De rubriek beschrijft wanneer een tool goed werkt en wanneer er zorgen zijn. De criteria sluiten goed aan bij blended leren en gemeenschapsleren. Zo wordt niet alleen aandacht besteed aan de functionaliteit en toegankelijkheid, maar zijn ook de 'social presence', 'cognitive presence' en 'teaching presence' uit het Community of Inquiry model onderdeel van de beoordelingscriteria (zie voor meer info over dit model het product 'Socialiseren bij blended leren').

De categorieën en criteria zijn:

- **Functionaliteit:** schaal, gebruikersgemak, beschikbare technologische ondersteuning/hulp, hypermedialiteit.
- **Toegankelijkheid:** toegankelijkheidsstandaarden, deelname gefocust op de gebruiker, benodigde apparatuur, kosten van gebruik.
- **Technisch:** inbedding in/integratie met het LMS, desktop/laptop operating system, browser, aanvullende downloads.
- **Mobiel ontwerp:** toegang, functionaliteit, offline toegang.
- **Privacy, databescherming en rechten:** registreren en inloggen, dataprivacy en eigenaarschap, archiveren/bewaren/exporteren van data.
- **Social presence:** samenwerken, aanspreekbaarheid van de gebruiker, diffusie/breed verspreid.
- **Teaching presence:** faciliteren, aanpasbaarheid, learning analytics.
- **Cognitive presence:** verbetering van cognitieve taken, hogere-orde-denken, metacognitieve betrokkenheid.

Rubric for Active Learning Technology Evaluation

Hulpmiddel twee is de [Rubric for Active Learning Technology Evaluation](#). De samenstellers hebben daarbij gekeken naar de hiervoor beschreven rubriek voor eLearning Tool Evaluation, maar hebben de focus verlegd naar 'actief leren'. De eerste twee categorieën met bijbehorende criteria zijn:

- **Gebruikersgemak:** gemakkelijk te leren, gemakkelijk te configureren.
- **Participatie:** meerdere gebruikers tegelijkertijd, multimodaal.

De te evalueren tool kan alleen slagen of falen bij deze twee categorieën. Bij de overige categorieën en criteria wordt er anders gescoord, en kan een criterium ook niet van toepassing zijn. De categorieën en criteria zijn:

- **Breed beschikbaar:** registreren en inloggen met aandacht voor single sign on, ondersteuning van apparaten, aanvullende downloads, kosten van gebruik.
- **Rechtvaardig:** toegankelijkheidsstandaarden, inclusief met betrekking tot identiteit lerenden.
- **Flexibel:** hypermedialiteit, schaalgrootte en groeperingen, aanpasbaarheid.
- **Geschikt voor actieve leeractiviteiten:** instructor presence, onderbreekbaar -docent kan de aandacht richten-, kunnen delen van content.

Meer lezen?

- [Meer informatie over het project Platform educatieve applicaties van SURF](#)
- [Hulpmiddel bij het vinden van tools die je kan gebruiken voor online onderwijs](#)

Verantwoording en bronnen

Bij blended leren ligt vaak een nadruk op ICT en digitalisering. Dat is jammer, want het gaat niet om meer tools of meer digitale technologie, maar om het faciliteren van leerprocessen. Het is en blijft dus een onderwijskundig vraagstuk. Het evalueren van een tool moet dus niet alleen gaan om technische aspecten, maar juist om didactische aspecten. Vanwege deze reden is gekozen voor de twee rubrieke in dit product, die beide ook het onderwijskundige vraagstuk aanstippen.

Educause Review (2018). *A rubric for evaluating e-learning tools in higher education*. Geraadpleegd op 08 mei 2022, van er.educause.edu/articles/2018/9/a-rubric-for-evaluating-e-learning-tools-in-higher-education

Digitale HU (2022). *WELKE TOOLS KAN JE GEBRUIKEN VOOR ONLINE ONDERWIJS?*. Geraadpleegd op 08 mei 2022, van husite.nl/digitalehu/afstandsonderwijs/welke-tools-kan-je-gebruiken/

Rubens, W. (2022). Tools die je kunnen ondersteunen bij de selectie van leertech-nologie (Blog). Geraadpleegd op 22 mei 2022, van www.te-learning.nl/blog/tools-die-je-kunnen-ondersteunen-bij-de-selectie-van-leertechnologie/

Het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT is een vierjarig programma van SURF, Vereniging Hogescholen en de VSNU dat inzet op het samenbrengen van initiatieven, kennis en ervaringen en snel en concreet aan de slag gaan met kansen voor het hoger onderwijs. Dit gebeurt in acht verschillende 'zones'. In de versnellingszone Docentprofessionalisering werken 17 instellingen aan de hand van vijf thema's aan de facilitering en professionalisering van docenten in hbo en wo.

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl